

SÈRIE 3

CRITERIS GENERALS

Pregunta 1

S'ha de desenvolupar una de les dues qüestions proposades.

La pregunta val 5 punts que es distribueixen de la següent manera:

- 3 per als continguts, i
- 2 per a la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs.

Avaluació dels continguts (3 punts):

No es tracta que l'examinand resolgui la qüestió amb respostes disperses sinó que elabori la seva resposta com un tema. Val a dir que si desenvolupa correctament i de manera coherent algun altre aspecte no indicat expressament en l'enunciat o el text proposat en una de les qüestions, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, sense sobrepassar mai la puntuació de 3 punts.

Avaluació de la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs (2 punts):

Es valorarà la claredat de l'escriptura, la pertinença de les idees i la capacitat d'establir relacions entre les diferents qüestions proposades.

Pregunta 2

S'ha de desenvolupar un dels dos comentaris proposats.

El comentari de text es podrà puntuar amb cinc punts, distribuïts de la següent manera:

- 3 per als continguts, i
- 2 per als aspectes metodològics del comentari.

Avaluació dels continguts (3 punts):

El comentari de l'examinand no cal que se centri exclusivament en els aspectes assenyalats en l'enunciat, però els ha de tenir en compte; per tant, cada un d'aquests aspectes que no es resolgui en el redactat no sumarà la puntuació que li correspon. Val a dir que si desenvolupa correctament i de manera coherent algun altre aspecte

Proves d'accés a la Universitat per a més grans de 25 anys 2023. Criteris d'avaluació

del text proposat, no indicat expressament en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, sense sobrepassar mai la puntuació de 3 punts.

Aspectes metodològics del comentari (2 punts):

Es tracta d'avaluar la capacitat d'argumentació, l'ordenació de les idees, la coherència del discurs, la capacitat expressiva que mostri l'examinand i, en general, els aspectes propis de la redacció. Un dels dos punts s'assigna al que és pròpiament metodologia de comentari (capacitat d'anàlisi del text, saber-ne extreure les idees de forma argumentada, establir vincles amb altres elements de l'obra i demostrar els coneixements dels seus aspectes retòrics: mètrica, figures estilístiques, gèneres, etc.).

No s'ha de valorar negativament una estructuració excessivament escolar (context, tema, estructura...). El que cal valorar negativament és que l'examinand prescindi de comentar el text i el prengui com a pretext per a una acumulació d'idees sense cap lligam amb el fragment proposat.

L'altre punt s'assigna als aspectes de redacció del comentari: fluïdesa, adequació del vocabulari, claredat en la redacció i puntuació.

No cal una nota específica per a cada un d'aquests dos aspectes. Les indicacions anteriors no són més que una pauta, que el corrector sabrà utilitzar prou per a establir la puntuació entre zero i dos punts.

Reducció per errors de llengua

- La reducció de nota ha de respondre a una valoració global dels errors comesos.
- Es restarà un punt de l'examen si hi ha errors greus d'ortografia, frases agramaticals, barbarismes flagrants, greus problemes de puntuació...
- Es restarà mig punt si conté menys errors greus (fins a quatre o cinc) o si els que hi ha no es consideren tan greus (dièresis, determinats usos dels relatius i dels pronoms febles, construccions dubtoses...). La suma de pocs errors greus i d'alguns errors lleus es penalitzarà amb un punt.
- Si els errors fossin molt greus o quantiosos, o impliquessin dificultats greus de comprensió, la reducció de la nota global podria arribar als dos punts.
- No es restarà de la puntuació si s'adverteixen errors atribuïbles a lapsus o per la presència de pocs errors lleus.
- Quan s'apliqui una reducció de la nota per alguns dels motius indicats, s'assenyalarà en l'espai destinat a tal efecte.

CRITERIS ESPECÍFICS

OPCIÓ A

1.a. [L'irradiador del port i les gavines, de Joan Salvat-Papasseit]

Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats a l'enunciat; és a dir:

- Si identifica la dualitat a la qual fa referència Joaquim Molas com la voluntat del poeta d'incorporar en la pròpia obra elements característics de la tradició popular i d'altres provinents de l'avantguarda literària.
- Si explica que *L'irradiador del port i les gavines* és un recull de naturalesa poc unitària que combina els trets avantguardistes —com la presència del maquinisme i la ciutat moderna, o l'ús de la poesia visual en forma de cal·ligrames— amb temes propis de la tradició popular —com el tractament de l'amor, els apunts de la vida íntima i, formalment l'ús de la forma de la cançó.
- Si fa notar que la dualitat ja és manifesta en el mateix títol del llibre: l'irradiador evoca l'atracció pel maquinisme, la modernitat, mentre que les gavines són un lloc comú de la imatgeria pròpia de la poesia lírica sobre el mar.
- Si s'expliquen i es donen exemples d'algunes característiques formals, com ara què és un cal·ligrama (aquella poesia en què la tipografia i la disposició d'elements gràfics traslladen la temàtica del poema a una forma plàstica) o la simplicitat del llenguatge.

1.b. [Cròniques de la veritat oculta, de Pere Calders]

Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat; és a dir:

- Si explica que Pere Calders, semblantment al que afirma Pirandello, concep com a certa la realitat que pot semblar sorprenent o inversemblant per al lector. Per això, en els contes de *Cròniques de la veritat oculta*, Calders recull situacions de la realitat que són obscures i ocultes a simple vista però que no per això són menys experimentables.

Proves d'accés a la Universitat per a més grans de 25 anys 2023. Criteris d'avaluació

- Si comenta els títols de les tres parts del llibre com a referència a aquesta percepció de la realitat perseguida per Calders: “La imprevista certesa”, “Ver, però inexplicable” i “L’escenari desconcertant”.
- Si exposa —i dona exemples (“La revolta del terrat”, “El teatre Caramar”, “L’esperit guia”, etc.)— que els personatges dels contes de Calders s’enfronten a la transgressió de l’ordre lògic de la realitat, i que aquestes situacions posen de manifest la incapacitat humana d’admetre una forma preconcebuda d’interpretació de la realitat i de les normes de comportament.

2.a. [La casa de Bernarda Alba, de Federico García Lorca]

Els tres punts corresponents a l’avaluació del contingut es poden assignar si l’examinand tracta, per separat o conjuntament, alguns dels aspectes orientats en l’enunciat; és a dir:

- Si a partir del fragment posa en relleu la importància del personatge de la criada pel fet que actua com a antagonista de Bernarda. Si explica el contrast que apareix quan Poncia posa en dubte els arguments de Bernarda i fa evident l’actitud de la seva mestressa per no afrontar la realitat i per ocultar els enamoraments de les seves filles.
- Si comenta com les relacions de Poncia amb les filles de Bernarda són més riques i més complexes que no les de la pròpia mare amb Angustias, Martirio o Adela. D’aquí que les aportacions de la criada siguin percebudes per Bernarda com un atac amb “una cuchilla”. Aquest antagonisme en les relacions també afecta els aspectes d’arrel social, atès que Bernarda, com es demostra en aquest fragment, concep les relacions personals a partir de les distàncies i les oposicions provocades per qüestions relatives a la classe o a l’extracció social: “Su padre fue gañán” o “Los tengo porque puedo tenerlos. Y tú no los tienes porque sabes muy bien cuál es tu origen”.
- Si relaciona aquest fragment del segon acte amb el final tràgic de l’obra: el descobriment de la relació clandestina entre Adela, la filla petita de Bernarda, i Pepe el Romano, el promès d’Angustias; i l’intent fallit de fugida d’Adela i el seu suïcidi tràgic, en pensar que el seu amant és mort. Martirio, que està secretament enamorada de Pepe el Romano, discuteix amb Adela just quan aquesta ve de veure el seu amant. Adela vol fugir, però Martirio desperta Bernarda i acusa la seva germana davant d’ella. Adela es rebel·la contra la mare i intenta fugir, però Bernarda pren una escopeta i dispara a Pepe, que fuig. Després de sentir el tret, però, Adela el creu mort i se suïcida. L’obra acaba amb Bernarda imposant de nou l’ordre, el silenci, la realitat fictícia (exigeix que es digui que Adela ha mort verge i que retornin tots al dol més

Proves d'accés a la Universitat per a més grans de 25 anys 2023. Criteris d'avaluació

estricte, la clausura i el silenci) i no reconeixent la veritable realitat que sí sap comprendre Poncia.

Si l'alumne complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

2.b. [Retahílas, de Carmen Martín Gaité]

Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat; és a dir:

- Si explica que el passatge es correspon a un moment del diàleg entre Eulalia i Germán —d'edats, sexe, ideals, etc. diferents— en què Eulàlia posa de manifest la importància de l'interlocutor en la creació d'un discurs oral alliberador. La paraula, com es mostra al llarg de tot el llibre no és només un procediment per a intercanviar missatges sinó que és un recurs guardador.
- Si comenta que el cos central de *Retahílas* està format per por una diàleg que no és alternant sinó que pren forma de successió de monòlegs escoltats per l'interlocutor —Germán o Eulalia segons el cas— sense cap interrupció, i intercanviant-se successivament el paper de receptor y emissor.
- Si reconeix el fragment com una part de la “retahíla” a la qual fa al·lusió el títol i que vol dir, segons el *Diccionario de la Real Academia Española*, “serie de muchas cosas que están, suceden o se mencionan por su orden”.
- Si s'explica que en el passatge seleccionat, Eulalia posa de manifest la importància que té la presència d'un interlocutor adequat —gairebé ideal— en la narració oral, el qual, sense parlar, orienta el narrador i l'estimula amb la seva atenció.
- Si analitza alguns aspectes estilístics i formals: la narració en primera persona, l'ús d'una llengua senzilla i directa, la forma de conversa oral en què predomina clarament la juxtaposició, etc. Aquesta aparença d'oralitat i desordre ve reforçada per frases i paràgrafs llargs, com el del fragment.

Si l'alumne complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

OPCIÓ B

1.a. [*Nada*, de Carmen Laforet]

Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand inclou a la seva resposta alguns dels següents punts:

- Si explica que el procés de creixement i d'aprenentatge viscut per Andrea al llarg de la novel·la és narrat d'una manera nova en el panorama literari espanyol dels anys quaranta perquè descriu amb cruesa i sense idealitzacions la realitat social de l'època.
- Si comenta que la novel·la té trets propis de corrents narratius renovadors, com l'existencialisme i el tremendisme (*La familia de Pascual Duarte*, de Cela), i dona alguns exemples extrets de la història narrada per Andrea: la frustració, el pessimisme i l'escepticisme que viu la protagonista des que s'instal·la a viure al carrer Aribau, els detalls com la venda d'objectes de valor de la casa per poder sostenir la família, la gana que es reflecteix en alguns moments de la narració, l'amargor que viu Angustias, etc.
- Si explica que aquesta nova manera de descriure la realitat, pel fet de no idealitzar-la i d'optar per una descripció crua de les vivències i les situacions viscudes per la protagonista, no va ser ben vista per la censura del règim franquista perquè evidenciava les mancances greus que patia la societat de l'època.

1.b. [*Campos de Castilla*, de Antonio Machado]

Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat; és a dir:

- Si explica que *Campos de Castilla* presenta una clara diversitat de temes, que podem agrupar en tres línies: la reflexió sobre els enigmes de l'home i el món, l'amor per la natura i la preocupació patriòtica. Els enigmes de l'home i el món inspiren al poeta textos intimistes que segueixen, fins a cert punt, els versos del cicle de *Soledades*. L'amor per la natura el porta a la descripció del paisatge, que apareix d'una manera més "externa" a diferència de l'obra anterior: aquest element, és, en part, un nucli temàtic que evoluciona i que roman alhora. La preocupació patriòtica, en canvi, és un tema inexistent en poemes anteriors.
- Si argumenta que el paisatge rep un tractament "objectiu" a *Campos de Castilla*: la substitució dels paisatges sentimentals d'obres anteriors per la

Proves d'accés a la Universitat per a més grans de 25 anys 2023. Criteris d'avaluació

descripció del “paisatge” exterior de Castella, les seves terres i les seves gents, marca la diferència amb el cicle poètic anterior de Machado. Les descripcions a *Campos de Castilla* sovint estan presidides pels tòpics literaris i poètics que hom atribueix al paisatge castellà: les alzines, les arades, les oliveres, els tipus “castissos” de les dones i els homes... Però un estudi més aprofundit ens porta a veure una clara preferència pels elements més austers del paisatge i per aquells que suggereixen les obsessions del poeta: la solitud, la fugacitat de la vida i la mort. És, en aquest darrer punt, que hom pot trobar una certa continuïtat amb escrits anteriors.

- La preocupació patriòtica inspira poemes sobre el passat, el present i el futur d'Espanya. En un primer moment, hi trobem una visió crítica que serveix per adscriure Machado a la nòmina del 98. En poemes afegits posteriorment, la visió del fet espanyol és progressista, plena de fe en una “altra Espanya”, implacable i redemptora. A *Campos de Castilla* s'observa una evolució en la veu poètica, ja que es passa del “jo” al “nosaltres”: de la solitud a la solidaritat.

2.a. [Après moi, le déluge, de Lluïsa Cunillé]

Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat; és a dir:

- Si explica que el diàleg està situat cap al final de l'obra, quan la intèrpret està traduint les darreres paraules d'un ancià africà (que no apareix a escena) a l'home de negocis occidental que ha rebut la seva visita; l'ancià, que parla a través de la intèrpret, vol que l'home de negocis es faci càrrec del seu fill, li doni feina i se l'endugui del país. L'acció té lloc en un hotel de luxe de Kinshasa, protegit de la violència i la pobresa extrema que pateixen els habitants de la ciutat. En aquest passatge l'ancià revela allò que ha estat ocultant durant tota la conversa: el fill de qui ha parlat i per al qual demanava feina és mort. L'ancià vol que la memòria del seu fill perduri i la manera d'aconseguir-ho és aconseguint que algú el trobi a faltar quan ell ja no hi sigui.
- Si comenta la situació de desigualtat social que es reflecteix en el passatge i el xoc emocional provocat per la realitat desvelada per part de l'ancià (que no és físicament ni a l'escena i que és la intèrpret qui pronuncia les seves paraules). La fredor amb què respon l'Home en sentir les explicacions de l'ancià és escruixidora: “Per això ha vingut a Kinshasa?”, i reveladora de la injustícia i el tracte inhumà en què es basen les relacions nord-sud.
- Si esmenta aspectes formals com les frases curtes, que afavoreixen un diàleg ràpid, excepte en la intervenció en què l'ancià explica la veritat sobre el seu fill.

Proves d'accés a la Universitat per a més grans de 25 anys 2023. Criteris d'avaluació

També es poden destacar, com a elements estilístics, el fet que els personatges no tenen noms propis, l'ús de les pauses, o el recurs dramàtic del ventriloquisme que exerceix la intèrpret respecte d'un personatge que no apareix a escena, la presència del qual es redueix a una cadira buida, i en mostra la significació.

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

2.b. [La plaça del diamant, de Mercè Rodoreda]

Els tres punts corresponents al contingut es poden assignar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, alguns dels aspectes especificats en la pregunta, és a dir:

- Si situa el fragment en el capítol inicial de la novel·la, quan comencen els problemes de Natàlia, la protagonista, de manera paral·lela als conflictes socials i històrics que esclaten al seu voltant. I si explica que l'acció s'esdevé mentre Quimet i Natàlia ballen, després d'haver-se conegut, a la Plaça del Diamant.
- Si explica que els coloms apareixen de forma recurrent a la novel·la i que els canvis que experimenten aquests ocells al llarg de la novel·la són una imatge simbòlica de la pròpia vida de Natàlia.
- Si comenta que la càrrega simbòlica dels coloms evoluciona al llarg de la novel·la: el nom amb què Quimet bateja Natàlia en aquest fragment inicial — Colometa, “petit colom”—, en un principi és símbol d'alegria però s'acabarà convertint en opressió, submissió, infelicitat, despersonalització, pèrdua d'identitat. Més endavant, quan Quimet va deixant que els coloms envaeixin el pis on viuen, creix la subordinació de Natàlia al seu marit. I la mort de Quimet a la guerra coincidint amb la mort del darrer colom del colomar... En la darrera part de la novel·la, quan Natàlia es casa novament, els coloms són l'element fonamental per al record; un record que embelleix el passat tot convertint-lo en una espècie de somni.

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.